

операції, зокрема, посів, збирання врожаю, внесення добрив, зменшуючи потребу в людських ресурсах. Спеціалізовані роботи, оснащені штучним інтелектом, можуть ефективно збирати врожай, особливо для таких культур, як фрукти та овочі.

5. Ланцюги постачання та логістика – штучний інтелект допомагає оптимізувати логістичні процеси, такі як транспортування продукції від полів до споживачів, зменшуючи транспортні витрати та скорочуючи час доставки. Крім того, штучний інтелект здатний здійснювати прогнозування попиту, зокрема аналізує ринкові тенденції та споживчий попит для прогнозування майбутніх потреб, що дозволяє аграріям краще планувати обсяги виробництва та знижувати ризики надвиробництва або дефіциту.

6. Персоналізоване консультування фермерів – штучний інтелект може надавати персоналізовані рекомендації аграріям щодо кращих практик управління ґрунтом, вибору культур, методів боротьби зі шкідниками тощо. Набувають популярності віртуальні асистенти й чат-боти, що надають консультації в режимі реального часу й допомагають аграріям приймати обґрунтовані рішення.

Таким чином, цифрова трансформація агробізнесу є невід’ємною складовою розвитку агросектору, яка значно підвищує продуктивність та ефективність, допомагаючи аграріям оптимізувати ресурси, мінімізувати ризики та покращувати врожайність. Упровадження цих технологій стає ключовим фактором у розвитку сучасного сільського господарства.

Список використаних джерел

1. Кучер Л., Кучер А., Хареба В., Демидчук Л., Східницька Г. Розвиток інноваційної діяльності аграрних підприємств: на шляху до агробізнесу 4.0. *Agricultural and Resource Economics*. 2023. Vol. 9. No. 4. Pp. 252–286. <https://doi.org/10.51599/are.2023.09.04.11>.

2. Кучер Л. Ю. Економічні засади управління інноваційними проектами підприємств аграрного сектора: теорія та практика: моногр. Харків: ФОП Бровін О.В., 2021. 640 с. <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.26283.92969>

3. Kucher L. Impact of digitalization on the management of innovative projects. *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Ekonomiczno-Społecznej w Ostrołęce*. 2022. Vol. 45. No. 2. Pp. 16–26. <https://doi.org/10.58246/sjeconomics.v45i2.273>.

УДК: 332.2:35.071.6

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Гусак Ю.Ю. здобувач ВО, Богданович О.А. к. е. н.

Державний біотехнологічний університет

В роботі досліджені проблемні питання та очікувані перспективи впровадження земельної реформи в Україні.

Україна має потужний агропромисловий потенціал, ефективність

використання якого, в першу чергу, залежить від досконалості організації земельних відносин між суб'єктами економічної системи (зокрема, бізнесом, громадськістю і державою). Протягом усього періоду свого незалежного розвитку і соціально-економічного зростання, Україна детермінується як країна із надпотужним аграрним та ресурсним потенціалом, найбільшими площами сільськогосподарських угідь, а також із найродючішими ґрунтами в Європі та навіть світі, зокрема [1].

Земельна реформа в Україні почалася ще у 1991 р. Було запропоновано багато моделей розвитку ринку землі. З 2001 р. до 2020 р. діяв повний мораторій в цьому питанні. У 2021 р. почався перший етап земельної реформи і тривав він до кінця 2023 р. Основні тези початку земельної реформи 2021-2023 рр.: 1) надано право фізичним особам (громадянам України) набувати у власність земельні ділянки сільськогосподарського призначення – загальна площа не може перевищувати 100 га; 2) заборонено купувати та продавати на користь юридичним особам: - земельні ділянки, які знаходяться вже у приватній власності та віднесені до земель ведення товарного сільськогосподарського виробництва; - також земельні ділянки, які виділено для ведення особистого селянського господарства; - також земельні паї, крім тих земель, що були під заставою і перейшли у власність банків та крім тих, що передані у спадщину або обміняні на інші земельні ділянки з однаковою нормативною оцінкою, або відчужені під суспільні потреби.

Можна відзначити, що важливим моментом першого етапу земельної реформи стало визнання недійсним угод, що були укладені під час мораторію купівлі-продажу або іншого способу відчуження земельних ділянок та земельних паїв на користь юридичних осіб.

Другий етап земельної реформи розпочався з 01.01.2024 р. і є продовженням першого етапу розвитку вільного земельного ринку. Основна проблема і побоювання були в тому, що агрохолдинги викуплять землю у дрібних господарств і це може призвести до зникнення малого та середнього агробізнесу.

Основним моментом другого етапу розвитку земельної реформи можемо відзначити – це допуск юридичних осіб до купівлі земельних ділянок сільськогосподарського призначення (але це повинні бути такі юридичні особи, що відповідають встановленим законодавством правилам). За Земельним Кодексом України до вимог, закріплених до юридичних осіб, відносять: статус юридичної особи (відповідно законодавства України); юридичними особами мають бути винятково громадяни України, держава або територіальні громади; обмежений розмір площі земельних ділянок – не більше як 10000 га; якщо кінцевим власником є іноземець, то юридичні особи не можуть придбати у власність ділянки сільськогосподарського призначення; прозорість власності – коли можна прослідкувати від початкового до кінцевого власників; відсутність різних видів санкцій у юридичних осіб, що хочуть придбати земельні ділянки.

Під час заключення земельної угоди нотаріуси повинні робити перевірку за встановленими законодавством вимогами через Державний реєстр речових

прав на нерухоме майно, Державний земельний кадастр та Єдиний державний реєстр юридичних та фізичних осіб.

У контексті другого етапу земельної реформи можемо відмітити існуючі особливості привабливості інвестування для юридичних осіб: 1) ринок землі у 2023 р. поступово набрав обертів – збільшилась загальна площа обороту (до довоєнних показників); 2) середня вартість 1 га станом на кінець 2023 р. досягла 40 000 грн (в західних областях, навіть, більше); 3) середньозважена ціна землі зросла на 10,4 % (це підвищило капіталізацію ринку землі на значну суму); 4) очікується подальше зростання ціни на землю з відкриттям ринку для юридичних осіб (це може бути головним фактором економічного відновлення країни та продовольчої безпеки) [2].

Але крім таких досягнень земельної реформи, виникають багато проблем. Одна з них – це конкуренція на ринку землі між дрібними фермерами та великими агрохолдингами. Малі аграрні підприємства, при підвищенні ціни на землю, не зможуть витримати таку конкуренцію і втратити своє місце на ринку землі. Також агрохолдинги можуть викупити землю у дрібних агровиробників і це може призвести до їх зникнення. Потрібно ще враховувати вплив таких наявних зараз факторів як: війна, низька купівельна спроможність малого агробізнесу, заблоковані порти, проблеми з логістикою та низькими цінами, політичний та суспільний опір земельній реформі, збільшення ліміту землі для юридичних осіб до 10 000 га, підвищення цін на землю, проблеми агрохолдингів з іноземними власниками [2].

Перераховані ризики та проблеми земельної реформи в Україні потребують подальших правових і регуляторних рішень, та ретельного моніторингу. Це потрібно, в першу чергу, для захисту малого та середнього аграрного бізнесу. Одними із вирішень існуючої проблеми можуть стати: надання податкових пільг, державних субсидій, запровадження державних грантів та програм для дрібних та середніх агровиробників. Для запобігання монополізації земельного ринку великими агрохолдингами потрібно переглянути ліміт земельних ділянок у власності юридичних осіб. Метою цих заходів є забезпечення ефективного та справедливого ринку землі для аграрних підприємств, різних за розмірами.

Список використаних джерел

1. Корюгін А.В., Лобунець Т.В. Ринок землі як інструмент активізації діяльності в аграрній сфері. Економіка та суспільство. 2022. № 39. С. 45-50.

2. Що варто знати про земельний ринок України у 2024 році. URL: <https://agroportal.ua/blogs/shcho-varto-znati-pro-zemelniy-rinok-ukrajini-u-2024-roci>. (дата звернення: 15.05.2024).